

OS SUBSTANTIVOS VERBAIS

O infinitivo

O infinitivo presenta as categorías verbais de **tempo** e **voz**.

	Voz activa	Voz pasiva
Presente	Tema de presente + -re <i>amare, habere, legere...</i>	Tema de presente + -ri/-i <i>amari, haberi, legi...</i>
Perfecto	Tema de perfecto + -isse <i>amavisse, habuisse...</i>	Participio de perfecto pasivo (acusativo) + -esset/uisse <i>amatum -am -um esse...</i>
Futuro	Participio de futuro activo (acusativo) + -esset/uisse <i>amaturum -am -um esse...</i>	Supino + -iri* <i>amatum iri, lectum iri, auditum iri...</i>

* A forma *iri* que atopamos no futuro da voz pasiva é o infinitivo presente pasivo do verbo *eo*, 'ir'. A construción supino + *iri* empregábase moi pouco, polo que foi substituída pola **unión do participio de futuro pasivo con -esset/uisse** (*amandum -a -um esse*, etc.).

Usos e funcións do infinitivo

O infinitivo, **como verbo**, pode ter **suxeito** (propio ou inferido da oración de que depende) e **complementos verbais**. O suxeito do infinitivo adoita ir en **acusativo**. Por exemplo

Miles nuntiat hostes flumen transire.

→ 'O soldado anuncia que os inimigos atravesan o río'.

O infinitivo latino, como **substantivo verbal** que é, pode desempeñar as funcións propias dun **substantivo**:

Suxeito

Por exemplo: *Errare humanum est.* → 'Equivocarse é humano'

Complemento directo

Por exemplo: *Vincere scis, Hannibal.* → 'Sabes vencer, Aníbal'.

Atributo

Por exemplo: *Saepe fugere est vincere.* → ‘A miúdo fuxir é vencer’.

Modificador-aposición

Por exemplo:

Tum omnibus militibus hoc studium, acriter pugnare.

→ ‘Entón todos os soldados tiveron o mesmo empeño: loitar encarnizadamente’.

Exercicios:

Analiza e traduce estas oracións:

- *Barbari magnos equitatus magnaue auxilia exspectabant et suis locis bellum in hiemem ducere cogitabant.*
- *Caesar equitatum omnem convenire iubet.*
- *Caesar hostem ad oppidum Ilerdam recipere et sub muro consistere cogit.*
- *Caesar pontem qui erat ad Genavam iubet rescindi.*
- *Itaque omnium suorum consensu Curio reliquias copias expectare et bellum ducere parabat.*
- *Neque erat facile nostris uno tempore propugnare et munire.*
- *Portas murosque adservari iubet.*
- *Postero die Curio obsidere Vticam valloque circummunire instituit.*
- *Re cognita Caesar scalas parari militesque armari iubet.*
- *Reliquis diebus oppidum vallo castellisque circumvenire instituit.*

O xerundio

O xerundio é un **substantivo verbal** que permite **declinar o infinitivo**. Presenta as desinencias propias dun substantivo **neutro singular** da **segunda** declinación.

Observa o seguinte esquema

Acc.	<i>ad amandum, ‘para amar’; ad monendum, ad legendum, ad audiendum, etc.</i>
Gen.	<i>amandi, ‘de amar’; monendi, legendi, audiendi, etc.</i>

Dat.	<i>amando, 'para amar'; monendo, legendo, audiendo, etc.</i>
Abl.	<i>amando, 'amando'; monendo, legendo, audiendo, etc.</i>

Usos e función do xerundio

O **infinitivo** utilízase para as funcións do **nominativo** e o **acusativo** sen preposición; para o resto das funcións emprégase o xerundio. Por exemplo:

Xerundio en **acusativo** con *ad*

Hostes alacres ad pugnandum erant.

→ 'Os inimigos estaban prestos para loitar'.

Xerundio en **xenitivo**

Caesar iis, quos in castris retinuerat, discedendi potestatem fecit.

→ 'César concedeu a ocasión de marcharse aos que tivera no campamento'.

Xerundio en **ablativo**

Itaque exercebatur plurimum currendo.

→ Así pois, exercitábase moitísimo correndo.

É moi frecuente o uso do xerundio en **xenitivo** dependendo de *causa*. Esta construción ten valor **final**. Por exemplo:

Caesar pabulandi causa tres legiones atque omnem equitatum cum C. Trebonio legato misit.

→ 'César enviou para apañar forraxe a tres lexións e a toda a cabalería co legado C. Trebonio'.

Exercicios:

Analiza e traduce estas oracións:

- *Conciliavit animos eorum reddendo naves, quas ceperat.*
- *Duae validissimae gentes, Cantabri et Astures, immunes imperii agitabant. Cantabrorum et prior et acrior et magis pertinax in rebellando animus fuit, qui non contenti libertatem suam defendere proximis etiam imperitare temptabant.*
- *Erant et virtute et numero pugnando pares.*
- *Finem oppugnandi nox fecit.*
- *Homines bellandi cupidi erant.*

- *Ii, qui frumentandi causa erant trans Mosam profecti, nondum redierant.*
- *Ille nos non pugnando sed tacendo superavit.*
- *In his locis legionem hiemandi causa conlocavit.*
- *Maior alacritas studiumque pugnandi maius exercitui iniectum est.*
- *Militibus equitibusque studium ad pugnandum virtusque deerat.*
- *Neque vero hostes pugnando deficiebant neque multum cedebant virtute nostris.*
- *Omnes milites cupiditate pugnandi ardebant.*

O supino

O supino é un **substantivo verbal** que, como o xerundio, completa a declinación do infinitivo. O tema de supino está formado co sufixo **-tu-**. Declínase pola cuarta declinación e conserva unicamente os casos **acusativo, dativo e ablativo**.

O seu esquema é este:

Acc.	<i>amatum, 'para amar'; monitum, lectum, auditum, etc.</i>
Dat./Abl.	<i>amatu, 'de amar'; monitu, lectu, auditu, etc.</i>

Uso e funcións do supino

Acusativo *-um*

Utilízase só con verbos de movemento, e tradúcese como 'a/para + infinitivo'. Por exemplo:

Quinque cohortes frumentatum in proximas segetes mittit.

→ Envía cinco cohortes a buscar trigo aos campos máis próximos.

Dativo-ablativo *-u*

Utilízase xeralmente como complemento en dativo de certos adxectivos, e tradúcese por «de + infinitivo». Por exemplo:

mirabile visu → 'cousa admirable de ver'

facile dictu → 'cousa doada de dicir'

No entanto, o uso do supino foi moi restrinxido, e acabou por desaparecer nas linguas romances.

Exercicios:

Analiza e traduce estas oracións:

- *O rem non modo visu foedam sed etiam auditu!*
- *Omnia praeteribo quae mihi turpia dictu videbuntur.*
- *Hoc incredibile dictu est, iudices.*
- *Ob eam rem ex civitate profugit et Romam ad senatum venit auxilium postulatum.*